

**ΤΕΛΕΦΟΝ
ΜΙΣΤΕΡΑ ΓΕΡΡΙΓΕΝΑ**

Я родом з невеликого містечка, де жило сотень шість людей (та й зараз живе, просто я виїхав), але в нас, як і у великих містах, був інтернет, тож ми з батьком отримували чимдалі менше паперової пошти. Зазвичай містер Недо́ приносив тільки щотижневий примірник «Тайм», рекламні листівки, адресовані «Любим сусідам» або «Мешканцям», а також щомісячні рахунки. Але з 2004 року, коли мені виповнилося дев'ять і я почав працювати на містера Геррігена, що жив на пагорбі, до них додавалися мінімум чотири підписані мені від руки конверти щорічно. У лютому то була листівка на день Святого Валентина, у вересні — до мого дня народження, у листопаді — на День Подяки, а також різдвяна листівка — або саме перед святом, або зразу після нього. Всередині кожної листівки були однодоларовий білет лотереї штату Мейн і незмінний підпис: «З найкращими побажаннями від містера Геррігена». Формально і просто.

Батькова реакція також не змінювалася: він сміявся й добродушно заковчував очі.

— От жмикрут, — сказав тато одного разу. Можливо, це було, коли мені виповнилося одинадцять, через кілька років після того, як такі листівки почали

приходити. — Платить тобі мізер і надсилає дешеву надбавку — білетики «Удачливого чортика» з «Гові».

Я зазначив, що принаймні один із чотирьох білетів зазвичай приносив кілька баксів. Коли таке траплялося, тато забирив мій виграш в крамниці «У Гові», бо неповнолітнім не можна було грати в лотерею, хай навіть вони й отримали білети в подарунок. Одного разу, коли мені поталанило серйозно і я виграв аж п'ять доларів, я попросив тата купити ще п'ять однодоларових білетів. Він відмовився, сказавши, що як потуратиме такій ігromанії, то моя мати перевернеться в домовині.

— Вистачить і того, що робить Герріген, — сказав тато. — Крім того, він мав би платити тобі *сім* доларів на годину. Або й вісім. Бог свідок, він може собі це дозволити. П'ятірка на годину — це, може, й законно, бо ти ще малий, але з певної точки зору це чисто тобі жорстоке поводження з дітьми.

— Мені подобається на нього працювати, — сказав я. — І *він* мені подобається.

— Розумію, — сказав він, — і не кажу, що коли ти читаєш для нього та полеш йому садок, то перетворюєшся на Олівера Твіста двадцять першого століття. Але він усе одно жмикрут. Дивно, що він витрачається на пошту, коли від його скриньки до нашої навряд чи більш як чотириста метрів.

За цією розмовою ми сиділи на ганку і пили зі склянок спрайт, тож тато ще й тицьнув пальцем уздовж нашої вулиці (ґрунтової, як і більшість вулиць у Гарлоу) в бік будинку містера Геррігена. Будинок той був справжнім маєтком і мав навіть критий басейн, оранжерею та скляний ліфт, у якому я *обожнявав* їздити, а також теплицю позаду, де колись стояла молочна ферма (я її не застав, але тато добре пам'ятав це).

— Ти ж знаєш, який у нього артрит, — сказав я. — Він тепер замість однієї палиці ходить із двома. Він не переживе, якщо подасться сюди пішки.

— Тоді міг би вручати ті чортові листівки просто тобі в руки, — сказав тато. В його словах не чулося докору, він скоріше просто дражнив мене. Вони з містером Геррігеном добре розумілися. Мій тато непогано уживався геть з усіма в Гарлоу. Мабуть, тому й був таким хорошим продавцем. — Бог свідок, ти проводиш там досить часу.

— Це було б уже геть інше, — сказав я.

— Хіба? Чого ж то?

Я не міг пояснити. Завдяки чималій кількості прочитаного мені вистачало словникового запасу, але життєвого досвіду — ще ні. Я лиш знав, що любив отримувати ті листівки, любив чекати, поки їх принесуть, чекати на лотерейний білет, а тоді зішкрябувати захисний шар (завжди своєю щасливою монеткою), любив читати старомодний прописний рядок «З найкращими побажаннями від містера Геррігена». Коли я зараз про це згадую, мені спадає на думку слово «церемоніальний». Саме таким чином містер Герріген носив свої вузькі чорні краватки, коли ми з ним вибиралися до міста, хоча він зазвичай просто сидів за кермом практичного фордівського седана й читав «Файненшл Таймс», поки я ходив по торговельному центру і збирав покупки за списком. Серед них завжди були рагу з просолоною яловичиною, а також дюжина яєць. Містер Герріген періодично висловлював думку про те, що людина пречудово здатна прожити на самих тобі яйцях і рагу з просолоною яловичиною, щойно досягне певного віку. Коли я спитав, що то саме за вік, він відповів, що шістдесят вісім.

— Коли людині виповнюється шістдесят вісім, — сказав він, — їй уже не потрібні вітаміни.

— Справді?

— Ні, — відповів він. — Я просто так кажу, щоб виправдати свої шкідливі харчові звички. Ти замовляв супутникове радіо для цієї машини чи ще ні, Крейгу?

— Замовляв.

З татового комп'ютера, бо містер Герріген свого не мав.

— Тоді де воно? Бо зараз тільки й можна зловити, що клятого пустомолота Лімбó.

Я показав йому, як перейти на супутникове радіо. Він прокрутив ручку повз, мабуть, сотню станцій, аж доки не знайшов таку, що спеціалізувалася на кантрі. Там грали «Тримайся свого чоловіка».

У мене від цієї пісні й досі дрижаки пробігають. Думаю, що це назавжди.

* * *

Того дня, коли мені ще було одинадцять і ми з татом пили собі спрайт та дивилися на великий будинок (у Гарлоу його так і називали — «Великий будинок», наче то була тюрма Шоушенк), я сказав:

— Прикольно отримувати паперову пошту.

Тато закотив очі.

— *Мейли* — ось що прикольно. І стільникові телефони. Вони для мене наче дива якісь. Ти надто малий, щоб зрозуміти. Якби ти виріс із самою лише загальною телефонною лінією, на якій ще чотири будинки крім твого, а в одному з них жила місіс Едельсон, котра ніколи не змовкала... отоді б ти, мабуть, думав інакше.

— А коли мені можна буде мати свій телефон?

Я того року багато разів про це питав, а коли вийшли перші айфони, то ще частіше.

— Коли я вирішу, що ти досить дорослий.

— Як не хочеш казати, то й не кажи.

Була моя черга заковувати очі, що дуже смішило тата. А тоді він знов посерйознішав.

— Ти розумієш, наскільки Джон Герріген багатий? Я знизав плечима.

— Я знаю, що в нього колись були фабрики.

— У нього було більше, ніж просто фабрики. До того як вийти на пенсію, він був верховним вождем у фірмі, що звалася «Оук Ентерпрайз». Їй належали корабельний завод, торговельні центри, мережа кіно-театрів, телекомунікаційна компанія і не знаю що там ще. «Оук» була однією з найбільших на біржі.

— Що таке біржа?

— Ринок акцій. Азартна гра заможних людей. Коли Герріген продавав свою частку, про це повідомили не просто в діловій рубриці «Нью-Йорк Таймс», а на першій сторінці. Той дядько, що їздить на шестирічному «форді», живе в кінці ґрунтової дороги, платить тобі п'ять баксів на годину і присилає доларові лотерейні білетики чотири рази на рік, сидить більш як на мільярді доларів. — Тато всміхнувся. — А мій найгірший костюм, який твоя мати змусила б мене віддати благодійникам, якби була зараз жива, кращий за той, у якому він ходить до церкви.

Усе це здалося мені цікавим, особливо думка про те, що містер Герріген, котрий не мав ноутбука чи й простого телевізора, колись володів телекомунікаційною компанією і кінотеатрами. Закладаюся, що він ніколи не ходив у кіно. Мій тато називав таких луддитами, маючи на увазі (серед усього іншого) тих, хто не любив усіляких гаджетів. Супутникове радіо було винятком, тому що йому подобалася музика кантрі й він ненавидів рекламу на WOHO — єдиній станції з кантрі й вестерном, яку ловив приймач в його машині.

— Ти знаєш, скільки це — мільярд, Крейгу?

— Сто мільйонів, правильно?

— Якщо точніше, то *тисяча*.

— Ого, — сказав я, але тільки тому, що ситуація потребувала «ого».

Я розумів суму в п'ять баксів, розумів п'ять сотень — ціну за вживаний мопед, що продавався на Діп-Катроуд, яким я мріяв заволодіти (ну, хай щастить), а також мав теоретичне уявлення про п'ять тисяч — стільки тато заробляв щомісяця продавцем у «Тракторах і важкій техніці Пармело» в Гейтс-Фолз. Татів знімок завжди висів на стіні під написом «Продавець місяця». Він стверджував, що це невелика річ, але я все розумів. Коли він отримував продавця місяця, ми ходили вечеряти до «Марселя», чепурного французького ресторану в Касл-Року.

— «Ого» — це правильно, — сказав тато й підніс склянку в бік великого будинку на пагорбі, з усіма його здебільшого незайманими кімнатами й ліфтом, котрий містер Герріген ненавидів, але мусив користуватися через артрит і радикуліт у попереку та крижах. — «Ого» — це дуже точно, чорт забирай.

* * *

Перш ніж я розкажу про свій виграшний лотерейний білет, смерть містера Геррігена і проблеми з Кенні Янко, що виникли в мене, коли я перейшов до старшої школи в Гейтс-Фолз, мені ще слід розповісти про те, як я потрапив до містера Геррігена на роботу. Це сталося через церкву. Ми з татом ходили до Першої методистської церкви Гарлоу, вона ж *єдина* методистська церква Гарлоу. Була колись іще одна, яку використовували баптисти, але згоріла у 1996 році.

— Дехто святкує народження дитини феєрверками, — казав тато. Мені тоді не могло бути більш як чотири роки, але я все пам'ятаю — мабуть, тому, що мене зацікавили феєрверки. — А ми з твоєю мамою вирішили привітати тебе, Крейгстере, спаливши *церкву*. Та й гарненько ж вона горіла!

— Не кажи такого, — сказала мати. — А ну як він повірить і сам спалить церкву, коли народиться його дитина?

Вони багато жартували разом і сміялися, а я не розумів тих жартів.

Ми втрьох ходили до церкви, риплячи чобітьми по втопаному снігу взимку, а влітку збиваючи пил святковими туплями (котрі мама протирала серветкою, коли ми заходили всередину), і я завжди тримав тата лівою рукою, а маму — правою.

Вона була хорошою мамою. У 2004 році, коли я почав працювати у містера Геррігена, я страшенно сумував за нею, хоч вона на той час уже три роки як померла. Тепер, шістнадцять років по тому, я й досі за нею сумую, нехай її обличчя й вицвіло в пам'яті, а фотографії хоч і освіжають його, але ненабагато. Те, що співається в пісеньці про дітей, котрі не мають мам, — це правда. Їм важко. Я любив тата, і ми завжди добре розумілись, але пісенька правдива і ще де в чому: на світі багато такого, чого тато не розуміє. Наприклад, як зробити віночок з кульбабок у великому полі позаду будинку, надіти тобі на голову й сказати, що сьогодні ти не просто собі маленький хлопчик, а король Крейг Перший. Або як тішитися, але тихенько — не хвалитися і все таке, — коли ти починаєш читати комікси про Супермена та Спайдермена в три роки. Як лягати з тобою в ліжку, коли ти прокинувся серед

ночі від кошмару, в якому за тобою гнався Доктор Восьминіг. Як обійняти тебе й сказати, що все буде гаразд, коли якийсь більший хлопець — наприклад, Кенні Янко — вибиває з тебе дух.

Того дня мені дуже допомогли б такі обійми. Материнські обійми в той день могли немало змінити.

* * *

Дар не вихвалитися своїм скоростиглим умінням читати я отримав від батьків, котрі рано навчили мене, що мати якийсь особливий талант — це не значить бути кращим за інших. Але чутка таки розійшлася, як буває в маленьких містечках, і коли мені було вісім, преподобний Муні спитав, чи не хотів би я прочитати уривок із Біблії в Родинну неділю. Мабуть, його зацікавила незвичність ситуації: здебільшого він знаходив на цю честь хлопця чи дівчину зі старших класів. Найближчої неділі я читав з Євангелія від Марка, а після служби преподобний сказав, що я впорався добре і що він запрошує мене читати хоч кожного тижня, якщо я забажаю.

— Він каже, що мале дитя поведе їх, — сказав я татові. — Так написано в Книзі пророка Ісаї.

Батько буркнув так, ніби це його не дуже зворушило. Тоді кивнув.

— Добре, якщо пам'ятатимеш, що ти засіб, а не сенс.

— Що?

— Біблія — це Слово Боже, а не Слово Крейгове, тож не дуже задирай носа.

Я відповів, що не буду, і наступні десять років — доки не пішов до коледжу, де навчився курити травичку, пити пиво й ганятися за дівчатами, — я читав щотижневий уривок. Робив це навіть коли переживав найгірше. Преподобний за тиждень називав мені потрібне місце

в Писанні — з точністю до розділу й рядка, як то кажуть. А тоді на зустріч методистської молоді в четвер я приносив йому список слів, котрих не міг вимовити. У результаті я, можливо, тепер залишився єдиною душею в штаті Мейн, котра знає не тільки як пишеться «Навуходоносор», але й де в цьому імені ставиться наголос.

* * *

Один з найбагатших людей Америки переїхав до Гарлоу років за три до того, як я отримав недільну роботу, де читав Писання старшим своїм. Тобто на зламі століть, одразу після того, як продав усі свої компанії й вийшов на пенсію, і до того, як його великий будинок був завершений (басейн, ліфт і під'їзна дорога з твердим покриттям з'явилися пізніше). Містер Герріген щотижня приходив до церкви у своєму бувалому в бувальцях чорному костюмі з обвислими ззаду штаньми, у застарілій вузькій чорній краватці, з ретельно зачесаним рідким та сивим волоссям. Решту тижня те волосся стирчало куди хотіло, як в Ейнштейна після напруженого дня розшифрування законів космосу.

Тоді він ще використовував лиш один ціпок, на який спирався, коли ми підводилися заспівати гімни, котрі я, либонь, пам'ятатиму аж до смерті. І ті рядки зі «Старого міцного хреста» про воду і кров, що текли з пораненого боку Ісуса, завжди викликали в мене дрижаки, точнісінько як останній куплет із «Тримайся свого чоловіка», коли Теммі Вайнет виводить на повну силу. А от містер Герріген не співав по-справжньому (і добре, бо голос у нього був іржаво-скрипучий), але ворухив губами разом з усіма. Це в них із моїм татом було спільне.

Однієї неділі восени 2004 року (усі дерева в нашій частині світу пломеніли барвами) я прочитав із Другої

книги Самуїлової, роблячи те, для чого мене покликали: наділяв паству посланням, яке сам ледь-ледь розумів, але пам'ятав, що преподобний Муні пояснить усе в проповіді: «Краса Ізраїлева побита на нагір'ях твоїх: полягли могутні витязі! Не розказуйте ж про це в Іаті, не оголошуйте на вулицях Ашкелона, щоб не тішилися дочки філістимлян, щоб не раділи дочки необрізаних».

Коли я сідав на нашій лаві, батько поплескав мене по плечу й прошепотів: «Ох і насипав же ти мені у вуха». Довелося прикрити рота, щоб сховати усмішку.

* * *

Наступного вечора, коли ми вже домивали посуд після вечері (тато мив, а я витирав і складав), на під'їзну доріжку заїхав «форд» містера Геррігена. Його ціпок погупав сходами до дверей, і тато відчинив ще до того, як містер Герріген устиг постукати. Містер Герріген відхилив пропозицію перейти до вітальні й сів за стіл на кухні як свій. Він погодився на запропонований татом спрайт, але відмовився від склянки.

— Я п'ю з пляшки, як мій батечко, — сказав він.

Бувши діловою людиною, він зразу перейшов до суті. Якщо мій тато дасть згоду, сказав містер Герріген, він хотів би найняти мене, щоб читати йому дещо дві-три години на тиждень. За це він платив би п'ять доларів на годину. Він міг би запропонувати ще три години додаткової праці, якби я взявся трохи допомагати в його садку й виконувати іншу роботу, наприклад, відкидати сніг зі сходів узимку й витирати пил звідусіль, де той осідав упродовж року.

Двадцять п'ять або й тридцять доларів на тиждень, а половина цього — за читання, хоч читати я був ладен і безкоштовно! Я не міг у це повірити. Мені одразу

згадалась ідея накопичити на мопед, хоч закон і забороняв мені на ньому їздити ще сім років.

Пропозиція звучала надто добре, щоб бути правдою, і я боявся, що батько відмовиться, але він погодився.

— Тільки не давайте йому нічого суперечливого, — сказав тато. — Ніякої скаженої політики, ніякого надмірного насильства. Він читає як дорослий, але йому лиш дев'ять років, та й то недавно сповнилося.

Містер Герріген дав таку обіцянку, відпив ще трохи спрайту і плямкнув шкірястими губами.

— Так, він добре читає, але я хочу найняти його не тільки через це. Він не *бубонить*, навіть коли не розуміє читаного. Мені це здається примітним. Не дивовижним, але примітним.

Він поставив пляшку й нахилився вперед, вперши в мене гострий погляд. Я часто бачив у тих очах веселощі, але теплоту — дуже рідко, і в той вечір у 2004 році її там не було.

— Про твоє вчорашнє читання, Крейгу. Ти знаєш, що мається на увазі під виразом «дочки необрізаних»?

— Не дуже, — сказав я.

— Я так і думав, але у твоєму голосі все одно прозвучали доречні гнів і побивання. До речі, ти знаєш, що таке «побивання»?

— Плач і все таке.

Він кивнув.

— Але ти не перегнув палиці. Не роздув казна-що. Це було добре. Читець — це носій, а не творець. Преподобний Муні допомагає тобі з вимовою?

— Так, сер, іноді.

Містер Герріген відпив ще спрайту й підвівся, спираючись на ціпок.